

J E L E N K O R. 8

2. szám.

Pest, szerda január 7dikén

1835.

Foglatat: Magyarország (gr. Amade Antal és Darányi György †; különféle) Anglia (Peel levele vége; Burdett véleménye; west-ministeri választók; dublini gyűlés; Evans nyilatkozása; city of London-taverni gyűlés). Franciaország (aláírások a' National-bírságára; politechnikai tanítványok; hadministeri körlevél 's a' t.) Spanyolország (a' carlisták hadereje; proc. kamarai vitatások; utközeti tudósítások). Törökország. (hírek Alexandriából és Corfuból.) Görögország. Schweiz. Amerika. Elegyhírek, Gabonár. Pénzkelet.

MAGYARORSZÁG.

E' jelen év 1ső napján délelőtt 10 $\frac{1}{2}$ óraker halt meg Marczaltón Várkonyi gróf Amade Antal, Marczaltónek örökös ura, ausztriai es. Leopold-rend közép keresztese, sz. István magyar kir. jeles rend vitéze, b. t. tanácsos, aranykulcsos, tek. Szala vármegye főispánja 's m. k. főajtónok életének 75ik évében nyálkagutaütésben (Schleimschlag), 's január 5kén számos fényes gyülekezeti gyásztiisztelkedése mellett, önkívánsága szerint Marczaltón temettetett el.

A' pápai reform. Collegium pénzgyűjteménye, — melly eredetét egykori theol. professor, 's mostani superintendens főtiszt. Tóth Ferencz ur példás buzgóságának 's fáradhatlan szorgalmának köszöni, 's jelenleg az alulírottak, gondviselése alatt áll, — az imént, lehanyatlott év' vég hónapjaiban igen nevezetes gyarapodást nyere. Minekutána tudnillik megyei tisztii főügyész 's collegiumi inspector tek. Kocsi Sebestyén Gábor ur' lelkes felszólítására Katona Imre táblabíró és fő adószedő ur a' mult nov. 26kán 2 arany, 37 ezüst 's 36 réz régi és újabb pénzekből álló gyűjteményét, mellyben többek között 1 Corvin Mátyás' aranya a' hold. Szűz és sz. László' képekkel, 's a' gyűrűs hollóval, 2) II dik Mátyás' ezüst talléra 1610., 3.) III dik Ferdinand' ezüst talléra. 1656., — 4) Maximilian austr. főherczeg' ezüst talléra. 1617., — 5.) Leopold austr. főherczeg' ezüst talléra 1632., — A' reformatio első százados ünnepére 1617ben vert arany emlékpénz III dik Fridrik 's Isó János György szász választófejedelmek' képekkel, 's 7.) egy ezüst Nero is találatik, — ezen közintézet' öregbítésére áldozta volna: a' példa tek. Pap János szolgabíró, és Felső-óri Cseresnyés Sándor megyei főorvos urakban nyomban követőkre talált, kik közül az elsőbb 10 ezüst 's 139 réz pénzből álló gyűjteményét, mellyben II dik Lajos királyunknak 1518ban vert igen szép kis ezüst pénze is vagyon, az utóbbik pedig II dik Ulászló' ezüst tallérát szent László' lovagképével, sziveskedett ugyanazon intézetnek ajándékozni A' mit ezenneli szíves hálája mellett is köz tudomásra bocsátani kötelességének tartja.

Stettner György s. k.

prof. 's a' pénzgyűjtemény öre.

KÜLÖNFÉLE. Bécsbül prof. Márton József ur, mint a' „Magyar Kurir“ politikai ujság kiadója, jelentést teszen olvasóihoz, hogy ujságát f. 1835 elejével megszünteti. Ki ezen, Hazánkban kívül szerkeztetett, ámbár különféle név

A' 2ik v. is mai számu Társalkodót az elsőszámmal küldöttük meg.

alatt és alakban, de még is az eddig létezők közt legrégebb magyar hírlapnak merő hazafi buzgóságul történt keletét, viszontagságit, 's ezek mellett főkép keletkezési korszakában az üdv. Görög Demeter és társai buzgó pályaközében, a' magyar olvasókra fölszámíthatlan érdemű befolyását közelebrül ismeri, nem fájlalhatja eléggé mostani valóban váratlan megszűnését. A' magyar hírlap-literaturai többes életre nézve valóban őszintén kívánhatni, hogy e' megszűnés, ha másképp nem lehet, csak ideigleni félbenszakadás legyen, 's újabb folytatása rövid szünetközi elmaradtát kétszeres étellel pótolhassa. — Statistikai jegyzetül a' hazai nyilvános oktatásban előkelő említést érdemel, hogy mult 183 $\frac{1}{4}$ iskolai évben két magyar Hazánkban az Ajtatos-szerzet tanítása alatt, 28 iskolai intézetben mindössze 8026 tanuló-nevendék volt. A' tisztelt szerzet tagjai száma most 404 's lakásuk Erdély 's Magyarországon 28 helyen van. — A' cs. k. egy. udv. Kamara Bécsben m. eszt. nov. 8kán öt esztendeig tartó kizáró privilegiumot engedett: 1) Andrews János gözhajó-tulajdonosnak 's az „1 Ferencz“ nevű cs. k. priv. dunai gözhajó kapitányának „az általa föltalált építésbeli javításokra hajóknál 's különösen gözhajóknál, mellyek szerint a' hajók bordáji és talprészer az oldalakba hegyes szögletűen eresztetnek, mi által az illyféle hajók az eddigiekhez képest rendkívül nagyobb tartósságot nyernek, 's megfeneklési esetben is az eddigieknél sokkal biztosabbak; 2) Kis-Enyiczkei Römer István gyógyszerész mesternek 's Bécsben egy gyújtó-készületi gyár-tulajdonosnak az általa ujon feltalált „hordozható gyújtó-machinak készítésére, mellyek egyik neme mint gassophor a' szokott platina-tapló által, másika pedig dörzsölés által gyujt, — 's továbbá némely más különféle újabb javításokra a' folyó savanyokkal töltött 's következőleg nem hordozható platintaplógyújtómachinaknál.

Darányi György ur a' munkácsi székesegyház kánonokja Ungvárott dec. 29kén életének 47dik 's papságának 15ik évében mellvízkór-ságban kimult. — Alagovich Sándor zágrábi megyés püspök ur dec. 30kán aranymiséjét (secunditiáját) tartotta Zágrában a' székesegyházban.

három. Ez második eset egymásután a' zágrábi püspökszékben, mivel a' püspök ur elődje (Verhovác) is hasonló szerencsét ért. A' zágrábi ujság szerint ez emlékezetre méltó esetet az egyházi történetek az utóvilágnak maradandón föntartandják.

ANGLIA.

Következő Sir Robert Peel levelének vége a' tamworthi választókhoz: „De a' reformbill, úgy hiszik, új korszakot alkot; 's kötelessége minden miniszternek kinyilatkoztatni: fön akarja e tartani magát a' reformbillt? azután: azon szellemben szándéka e munkálni, mellyben az alkotva van? A' billt magát semmi okos béke-barát nem fogja háborgatni. Mi a' reformbill szellemét illeti, 's azon készséget, mellyel azt a' kormány törvényének venni kellene, ha a' reformbill szellemének elfogadása alatt az értetik, hogy a' statusférfiak a' nyilvános vélemény megnyerése végett azonnal mindent mohón megrohanjanak, mit valaki netalán visszaélésnek kiált, úgy megvallom e' szellemet nem fogadom el. De ha a' reformbill nem kíván egyebet szemes megvizsgálatánál mind annak, mi a' polgári 's egyházi intézvényekben hibás lehet, 's azt barátságos szándékkal, ha mind e' mellett a' jó szerzeményű jogok megtartatnak, de egyszersmind a' bebizonyított visszaélések, 's a' sérelmek orvosoltatnak, — ez értelemben mind saját mind társim nevében ígérhetem, hogy e' szellemben hatni 's munkálni teljes szándékunk.“ Ezután tetteges (praktikai) magyarázatra ereszkedik, 's azt mondja, hogy a' város-községi alkotmánynak a' mult ministerium által rendelt vizsgálatát háborítani nem fogja. Ugy szinte kész az egyházi adótól megmenteni a' népet, 's odahajlik, hogy az' egyház-építés, föntartás 's a' papság fizetése az országos pénztárból (a' közadóból) történjék. A' dissentereken annyiban kész segíteni, hogy a' polgári egyenlőség elvét támogatni fogja, minden valláskülönség nélkül. A' többi nyilvános országos kérdés közt a' nyugdpénzekre bocsátkozik megjegyezvén azokra, hogy a' régibb nyugdpénzeket, mellyek akkor adattak, midőn a' korona ajándékozási joga törvény által nem vala korlátozva még, háborgatni semmikép sem fogja. Az egyház-javításban az egyház tulajdonát nem engedi semmi egyéb mint egyházi célra fordítatni. Végre a' tized ügyét azzal ohajtja elintézni, hogy annak megváltatása érett megfontolás útján minélelőbb szabályoztassék. — A' Times, Morning Herald, 's egyéb tory lapok természetesen valamenyien teljesen meg vannak Peel nyilatkozatával elégedve. A' Courier dicséri, de a' nélkül, hogy pártolására hajlanék, azonban sajnálkozását jelenti, hogy a' Morning-Chronicle, mellyel különben kivált az irlandi egyházra nézve

igen egyértelmű, a' magas tory lapok példájára; méltatlanul támadja meg azt. — A' Times ellen a' dublini antitory gyűlés azon végzését hirdetik a' lapok, mellynélfogvást a' gyűlés tagjai mindent elkövetnek a' Times előfizetői száma csökkentésére. A' végzés utólja így szól: „Megfontolván a' mostani nagy harcztot egyrészt a' torysmus, oligarchia, és rossz igazgatás, e' hármas moloch vagy bálvány, más részről a' constitutionalis demokratia közt, intünk minden emberséges reformert, hogy beléjök se pillantson ama' „tévesztő vezetőkbe t. i. a' Morning Heraldba és Timesba.“ 's a' t. Öst. Beob.

Sir F. Burdett a' westminsteri választók biztosságához, melly őt e' napokban véleménye iránt tudakozá meg, az utolsó ministerium-változás ügyében következő levelet irt: „Foremark dec. 14kén sz. Margit és sz. János egyházköri választóim véleményemet akarják tudni meg tőlem az utolsó ministerium-változás iránt. Én olly keveset tudok arról, hogy nem vagyok képes valami jegyzésre méltót mondani fölöle. A' mit hitelesen tudunk, annyiból áll, hogy a' sajtó eddigi állításai és gyanakodásai egészen alaptalanok valának. Illy körülmények között csak sajnomat fejezhetem ki, 's az ügyön sopánykodhatom. Azonban majd eljő az idő, midőn hiteles és ünnepélyes nyilatkozások fognak kívántatni 's adatni. A' westminsteri választók, valamint egész Angliában a' megtörténhető parlament-felosztás esetében kétségkívül olly férfiakat fognak az alsóházba küldeni, kiknek emberségében 's józan ítéletében bizhatnak. Még azt teszem hozzá, hogy engem Wellington hg vagy bárki más legkevesebé sem aggódhat. Az angol nép jogai és szabadságai olly szírtén alapulnak, hogy arról semmi földi hatalom sem képes azt lerántani többé, 's nem más, mint a' nép hirtelenkedése veszélyeztethetné azokat. Intézzük tetteinket bizonyos értelem, nem pusztá hiedelem szerint, szilárdul, elszántan és okosan. Mit tehet a' hadisereg hűsz Wellington hggel is az angol nép ellen? Mi engem illet, jelszavam mindig e' volt: „Saepe pro Rege, semper pro Patria.“ Illyen valék, 's illyen vagyok a' westminsteri nép legengedelmesb szolgája Francis Burdett.“ Öst. Beob.

A' Courier nagy, 's háromszoros fölkiáltásjellel közli, hogy Londonderry marquis van Russziába követnek szánva. A' marq. azzal tüntető ki magát, hogy szüntelen Francziaországot vagdalta, és a' Grey-Melbourne ministerium külső politikáját csipdezte. Néha olly messze is vágtatott hevében, hogy Wellington hg kénytelen vala ollykor elállani tőle. — A' mint Wellington hg 15kén reggel kedvencz paripáján gyors léptetve a' sz. James parkon végig a' külministeriumfelé sieté,

lova megboltlott, 's a' lepottyant herczegre omlott. Néhány épen ott udvarló katona és tiszt azonnal oda futott, 's lábait kiszabadítá a' szengyelből. A' hgnek semmi baja sem lett, 's azonnal ministeri lakába kocsizott. — A' Bathe-Gazette fölhatalmazottnak nyilatkozik azt jelenteni, hogy Lansdowne marq. a' titkos tanács elnöke az utólsó ministerium alatt tiszti díjúl v. fizetésül egy fillért sem fogadott el a' statustól, mi az országnak 16,000 ft sterlinget takarítá meg. (160,000 pengő forint)

Azok közt, kik a' netán történendő új választáskor meg ohajtának magokat választatni, Peel ur is találkozik, az első minister atyafija. Ő felírásában a' havesfordwesti választóknak azt nyilváníttja, hogy a' tized-kérdés elintéztetése semmi haladékot sem szenved többé, minthogy ez a' legnépszerűtlenebb 's legártalmasb teher, melly a' földművelést nyomja, 's mivel egyszersmind annak beszédsmódja leggyűlöletesb. A' dissenterek polgári tehetetlenségöknek is meg kell szünni, igaz követléseiknek teljesülni, valamint a' nyugpénz-jegyzéket is lejobb szállítani; nem kevésbé szükséges az egyházjavítás is, melly által jövedelmei illőbben osztassanak fel a' lelkeszkedő papság közt. Végre a' község-javítás sem maradhat el. — Öst. Beob.

Dec. 19kén estve a' westminsteri választók nagy része összegyűlt, minthogy a' meghívásban az érintettek, hogy sürgetőstárgyokról lesz tanácskozás, mellyek a' parlamentü képviseléssel állanak összekötésben. Evans ezredes Westminster követe a' parlamentben, és radicalis elveiről ismértetes, midőn a' terembe lépett zajos tapssal fogadtatott. Szóhoz jutván lényegesen így beszélt: „Engedjék meg, némi megegyzéseket tennem egy fontos oklevélről, t. i. Peel nyilatkozványáról. Megvallom, annak tartalma engem egy tekintetben nem szomorít; noha állítása szerint azon rontókhöz tartozom, kik anarchiát 's romlást készülnék a' hazára hozni: még is bizonyíthatom, hogy senki vágyóbbilag az ország esendét megtartani nem ohajtja mint én. Volt ugyan akkor, midőn a' reformbill törvényé lett, pilantatnyi idő, mellyben a' béke veszélyben forgott, de azóta semmi sem történt, mi erőszakos eszközökhöz nyúlást parancsolna; azért örömmel látom most e' nyilatkozásban mind a' nyugalmat mind mérséklet. Továbbá kötelesnek érzem magamat megmondani, hogy e' felírás hangjában sem veszek észre olyast, mi Peel nyugalmas állásával a' parlamentben ellenkeznék. Ezen igazsággal tartozom Sir R. Peel, mint politikai ellenesem iránt. A' mennyiben tehát Sir R. Peel rendszabásai az ország nyugalmit nem veszélyeztetik, meg vagyok velök olégülve; de más tekintetben igen különbö-

ző véleményben vagyok felőle. Ő azt ügyekezük megmutatni, hogy noha mindig ellenzé a' reformbillt, még is, miután törvényé lett az, megmaradhat a' ministeriumban a' nélkül, hogy gyanút gerjessen az iránt: nem fogja e' a' reformbill természetes következéseit akadályozni, 's azok utját állani. Én bizony ezen okoskodást sántikálónak tartom, 's azt hiszem, Peel nem illik oda: azonban ez a' király és Sir Robert dolga, nem pedig a' népé, mellynek figyelme inkább csak azon rendszabályokra legyen függesztve, mellyek valósisítását igéri. Peel több pontban azonítja (identificálja) magát a' mult whigkormánnyal, 's ehézképesten azon párt egyik része segedelmet is megkivánhatja; de én megvagyok győződve, hogy tisztes társam (Sir Fr. Burdett) őt úgy nem fogja támogatni valamint én sem, noha felírása fő pontját, hogy tudillik a' reformbillt sem elrontani se megcsónkítani nem szándéka, igen kielégítőnek nézem. Én nem sokat reménylerttem a' mult ministeriumtól; de a' mostanitól még kevesbet várhatok. E' mozgások elejétől fogva szükségesnek láttam az egységét, nehogy hasznukra fordítsák ellenségink apró czivódásinkat. Már tiz nap előtt hiteles kutfőből érttettem, hogy bizonyos czimboraságban (clubb) tervet készíttetnek az én vagy társam kitolatásunkra az új választáskor. Ezt az által akarják elérni, hogy engem vagy Burdett urat rossz hirbe 's gyanúba hozzanak. 'S ha csak egyik is megvan nyerve, a' másikat majd könnyebben whiggel cserélnék föl, 's így Westminster whig választó helyé akarnak tenni. Azonban megvagyok győződve, hogy Westminster whig választó helyé nem hagyja magát lealacsonyítatni, annál kevésbé toryvé, 's így ezeknek soha párteszköze nem leend. — Sir C. Knatchbull irást bocsátott a' kenti választókhöz, mellyben érzelmeit, mint új kabinetü tag következőleg mondja ki: „Elveim, mellyekre támaszkodva uraságtok kedvezését követelem, ugyanazok, mellyeket eddig vallék; ugyanint: megörzeni a' statusban minden testületnek jól szerzett jogait, föntartani azon törvényeket, mellyek ezen jogokat elismerik, 's biztosítják, öregbíteni a' nép boldogságát 's jóllétét mindenkép, mérséklett de lényeges javítás által elméllőzni minden visszaélést és híjányt, mellyek az egyházi és polgári intézvényekben valóban léteznek; ezeket tartom én a' kormány 's törvényhozás fő kötelességeinek. Én nem átalom világosan kijelenteni, hogy én a' reformbillt, végkép elintézt alkotásmányi kérdésnek tekintem, és soha gyöngítésére segédkezet nem nyújtandok, — vagy azon előjogokat, mellyeket ada, csónkítani nem törekszem, szóval olly hü viszhangja Peel nyilatkozásának, mintha szórul szóra Peeltől tanulta volna meg. Azonban mikép fogja mind ezt elintézni,

ha netán ezen úgy nevezett jól szerzett jogok egymásba ütköznenek 's egymás mellett meg nem férnének, vagy mások természeti jogait tovább is talán megsemmítenék, vagy korlátoznák, Knatchbull ur mind erről egy betűt sem nyilatkozott. Öst. Beob.

Dublinban dec. 18án több ezer főbül állott gyűlés tartatott, mellyben több irlandi alsóházi tag is megjelent. A' tolongás igen nagy volt, 's egyedül a' teremben és a' lépcsőzetben több állott 5000 személynél. Valamennyi a' liberalisok által ajánlott végzés elfogadtatott. Sokat szólni nem lehetett, mert a' zaj, zugás, zibongás iszonyu volt, de azért még is keresztül ment egy fölírás a' királyhoz, mellynek egyik végzete így hangzik: „A' gyűlés teljes részvételt érez dissenter testvéreivel Angliában, 's nyilványítja, hogy egy ministerium sem birandja az ország bizodalmat, melly magát arra nem kötendi le, hogy igazságos leszen a' dissenterek iránt.“ A' végzések elhatározta után Cockburne generált elnökségre hívák meg, ki is azt nyilatkozatá, hogy vége a' gyűlésnek. Az orangisták maradni készűltenek, hogy ellenkező végzéseket hozzanak; de azonnal parancs adaték az állás szerte bomlasztására 's egy percz alatt az egész készűlet az asztalokkal, székekkel összevissza hányaték, 's nagy zaj, lárma, kacaj és süvöltés közt, mellyre az ezernyi irlandi kathol. nép fakadt, IIIik Vilmos király szobrához vonult néhány száz protestans, hogy ott IVik Vilmos királyt éltesse. —

Dec. 23án adott a' lordmayer az uj ministerium tiszteletére nagylakomát, mellyre a' ministeriek is hivatalosak voltak. A' nép a' Constitutionnel állítása szerint a' ház előtt süvöltve fogadá azokat. — Dec. 17én igtaták be Stanley lordot a' glasgowi egyetemben rectornak. — Sir Robert Peel levelét választóihoz a' sajtó egy része kedvezőleg fogadá. A' Londonban naponként megjelenő tizenkét hirlap közül, a' Morning-Post, Times, Morning-Herald, Morning-News, a' Standard-Albion, a' St. James-Chronicle a' levél mellett, a' Morning-Chronicle, True Sun, Globe és Sun pedig ellene, a' Courier végre részint mellette, részint ellene nyilatkozott. Azonban hirtelenkedés lenne azt következtetni ebből, hogy a' levél mellett nyilatkozó Times, Morning-Herald és Courier föltétlen hódol a' ministeriumnak. Mindegyik csak azért nem támadja meg azt egyenesen, mert be akarja előbb várni: teljesítendi e az uj ministerium azt, miben eddig a' reformbill ellenére akadékoskodott, a' javítást tudniillik. Evans ezredes nyilványos lapokban oda nyilatkozott, hogy beszédét a' westministeri választók gyűlésében csonkítva 's nem híven hirdették a' lapok. Neki esze ágába sem jutott, ugymond, azt állítani, hogy ő Sir

R. Peel nyilatkozásával a' tamworthi választókhoz megelégtült, 's hogy abban valami bizodalmat helyez. Ő tory ministeriummal nincs megelégtülve, és soha sem is lesz, sőt annak semmi rendszabálya sem fog benne bizodalmat gerjeszthetni; ha azonban az uj ministerium kénytelen kelleetlen jó rendszabást találna javasolni, annak elfogadását ugyan nem gátlaná, de mivelily kénytelen szolgálkban épen nem bizhatik, a' legelső alkalmat örömet ölelendi megbuktatásokra.

Londonban 30án a' City of London-tavernbe gyűlést tartottak a' leggazdagabb pénzváltók, kalmárok, hajóbirtokosak 's a' t. köszönetük kimondása végett a' királynak azon elszántsággért v. szilárdsággért, (Festigkeit) mellyet az utolsó ministerium-változás alatt mutatott. Azonban a' terv nem jól sült el. A' gyűlés-terem eleibe töménytelen sokaságu nép seregle úgy annyira hogy semmi kocszi nem juthatott keresztül az utcán. Nem sokkal 12 óra előtt belépett Grote, Clay, Crafford, Solly, Fravers, és Fearen urak 's a' választottság magányos szobájába vergődve kérdezek: mi leszen a' tanácskozás tárgya, és célja? Ward ur, a' gyülekezet elnöke, megmondotta, hogy olly fölírás a' királyhoz, mellyben köszönet mondassék neki szilárdságaért; ha tehát olly individuumok is jelentek volna meg, kik a' fenforgó czállal egy értelemben nincsenek, azt bétolakodásnak lehetne tekinteni. — Grote ur azt viszonozá, hogy ha ez így van, akkor az őt kísérő urak bizonnal elkövetendének mindent eltávozásra bírhatni pártjokat. Alig nyitak meg az ajtók, a' sokaság iszonyu erővel nyomult a' terembe, 's az néhány percz alatt, fuladásig telt meg. A' radical párt tömérdek számmal tódult oda, hogy elnyomja a' conservativ gyűlést, 's eleinte azt kívánta, hogy Grote ur legyen a' gyűlés elnöke, a' conservatívek pedig Ward urat akarák elnöknek. Ebből nagy zaj és zavar támadt. Sokan szólni akartak, de a' nagy zugásban szóhoz nem jöhetének. Végre minthogy tanácskozásra semmikép sem juthatott a' gyülekezet, azt nyilványította Ward ur, hogy a' fölírás kész, 's a' helyeket majd később nevezendik meg, hol az aláírhatás végett le leszen téve, most pedig minthogy a' tanácskozást conservativ értelemben se meg nem kezdheti, sem nem viheti, csak azon kötelességét teljesíti, hogy föloszlatja a' gyűlést. Szavait egy részről tetsszés, más részről föltrompító süvöltés fogadá. A' radicalok ezzel nem elégtültek meg, hanem a' szemközt fekvő London-tavernbe mentek által 's ott azt határozták: jelentsék ki fölírásban a' királynak, hogy noha hívek ők 's engedelmesek a' király iránt, de sajnálkozva vették az utolsó ministerium elbocsátatását, 's olly érflak meghívását, kik az ország bizodalmat épen nem bírják.

FRANCZIAORSZÁG.

A' Bons Sens nevű párisi lap aláírást hirdet 's ajánl a' pairkamarától a' Nationalra rótt birs íg-összegyűjtésre, melly ajánlást a' National „mint ellenmondást Ney marsal megvilkkoltatása ellen” elfogadott. A' Bons Sens maga 500 frankot írt alá. Béranger, a' hires. költő 10 frankot küldött egy kalauz-levéllel, mellyben olvashatni: „Sokan tetemesb részt vehetnek abban; de nem senki nagyobb bosszankodással az ítélet ellen, 's több vonzalommal a' védelem iránt, mint ő.” Az első jegyzék, mellyet a' National dec. 18iki számában (másodnapra elítéltetése után) fölhoz, 1304 franknyi mennyiséget mutat, 's ennyit egy nap alatt. — A' politechnikai osztály elbocsátott tanítványai engedelmet nyertek a' nyilvános oktatási ministertől, hogy tanulásikat közösen együtt magányos tanítók vezérlete alatt tovább folytathassák. A' leczkéik itt is szintazon alakban fognak tartatni, mint előbb a' rendes nyilvános oktatásban. A' tanítványok ezen engedelem következésiben egy teremtet bérlettek. A' tud. egyetem egyik tisztviselője ügyelend e' magányos intézetre. A' tanulók elbocsátatásuk után azonnal tanítóikhoz járultak, megkérni őket, hogy leczkéiket tovább is folytassák. Thenard ur azt kérdé tőlök: politika volt é elbocsátatásuk oka? 's midőn hallotta, hogy csak a' fenyték zordonsága okozá e' fölösztatást, megajánlkozott leczketartásra. — A' journal des Débats megértvén az angol ministerium végső kineveztetését, kikel az ellen, mondván, hogy abban, noha nem követelhetni tőle pontos megítélését azon dolgoknak, mellyek más szomszéd országokban történnek, még is azt hitte volna, hogy miután olly ministerium vettetett ki pályájából, melly ha nem mindig is sükerrel, de bizonyára nagy emberséggel 's elszántsággal vezette a' status ügyeit, minden kétségen tul kiegyenlítő 's engesztelő politika leend a' jövő ministerium vezérfonala. A' Stanley és Graham lordoknak szánt helyet olly férfiak foglalák el, kik a' nyilvános véleményben a' legtulságosb torysmus szóvivői voltak. Némi párisi levelező a' des Débats ezen kikelésére azon megjegyzést teszi, hogy a' doctrinair szolgál-lap (a' j. d. Débats) a' toryministerium ellen nehezen fogott vala illy világosan kilépni, ha nem hiszi 's valószínűnek nem tartja, hogy rövid időn megbukandik az. Többnyire méltán csudálkozhatni a' félhivatalos hírlap hangján, melly többé vagy kevesbé haladást sürget odakün, othon pedig az ellenszegülési ministerium partjára eskütt 's elég orezáltan volt azt nyilván megvallani ministeriumával együtt. —

A' hadminister valamennyi osztálynokhoz (divisionair) bizodalmas körlevelet boesátott,

mellyet ezek ismét valamennyi tábornaggal (marechaux de camps) 's ezek végre az alattok álló testparancsnokokkal közlének az iránt: vigyázzanak az altisztek lépéseire 's viseletére, minthogy a' titkos társaságok azokat elcsábitani ügyekeznek. A' j. du Commerce szerint a' Moniteur a' pairkamara azon ülése iránti tudósítását, mellyben a' National elítélteték, nem teljesen adta, hanem Pasquier ur (elnök) azon nyilatkozását, mellyel ez a' Ney marsal elítéltetésének említésekor a' kamarát minden előbbi tettiért felelősnek állítá, kihagyta.

E' kihagyást a' Moniteur kénytelenségből tevő, mert az ülés után néhány a' juliusi revolutio óta kinevezett uj pair, azonnal az elnökhöz ment jelenteni, hogy e' felelősséget teljességgel nem fogadják el, 's hogy, ha e' szavak a' Moniteurben mint hivatalos tudósítóban kiadatnak, kénytelenek lesznek azok ellen ünnepeylesen kikelni, 's ellenmondani. Ezen ellenmondás kikerülése végett abban egyeztek meg, hogy amá' kifejezést se a' Moniteurbe se a' jegyzőkönyvbe ne iktassák. A' National elítéltetését követett éjszakán Loxembourg (a' pairkamara-ház) három kapujára ezen fölírás szögezteték: „Tilalmas itt Ney marsalról szólani.” — A' követházülésben dec. 20án azon indítvány tetetvén, hogy az elnöki fizetés a' szünetek alatt ne járjon, azt 314 szavazó közt 208 szóval 166 ellen elfogadják, 's így, mint általában hiszik, megboszulá a' centrum Dupin uron (az elnökön) ennek a' gyámolt napirend-elleni nyilatkozatát. — A' journal des Débats azt mondja egy cikkelyében, mellyben az ellenszegülés eszméjét (ideáját) fejtegeti, hogy a' kormány mindent megteend, mit a' közjóra szükségesnek vagy hasznosnak hiszen, de semmit, ha hogy azt kivánni v. sürgetni fognak. A' Temps bizonyosnak állítja, hogy a' touloni hajóhad dec. 20kán induland ki. A' nyilvános vélemény háborut emleget, 's arra a' kereskedő világada első lökést. A' bátorságosítások Marseilleben háromszorosra öregbültek, 's még akkor is nagy bajjal bátorságitanak olly hajóterheket, mellyek a' fekete tengerre indulnak. A' társaságok már csak 8 — 10zel bátorságosítanak száztól, 's e' rugaszkodás csak három nap óta van így, az előtt 2½ vagy legföljebb 3mal vala ez száztól. E' szörnyű szökkenés akadályozza most a' hajózást a' fekete tengerre, 's a' kereskedői vállalatok csak partkörnyéki hajózásra szorulnak. —

A' journal des Débats szerint Sebastiani general neveztetett francia követnek Londonba. Münchenbe Bourgoin ur, eddig Drezdában volt fr. követ, lett azzá, Bussieres ur eddig fr. ügyviselő Darmstadtban, lett Drezdában követté. — A' Moniteur dec. 25én említi, hogy az Orleans

ing. szemlét tartott a' vincennesi várórségen. Próbát tett a' pattantyúság ez alkalommal Congreve rakétájával is, de a' siker azt mutatá, hogy e' rakéták soha olly biztosan czélt nem találnak, mint a' közönséges álgyuk. Ha használhatni is azokatsokszor, de még is mindig csak mellékes védszer maradnak. Nagyobb figyelmet érdemel a' csapópuska (Percussions-Gewehr) behozatala. Egy ezredosztály azzal is próbát tett, 's noha az egészen nem felelt a' várakozásnak meg, remélhetni még is, hogy a' folytatott próbák végre sem maradnak siker nélkül. Annyi bizonyos, hogy a' gyalogság véd rendszere csapó-puskák egyetemítése által tetemesen javulhatna, mert a' mostani serpenyős puskákkal esős időben az egész gyalogság úgy szólván leván fegyverezve. —

SPANYOLORSZÁG.

Zumalacarreguy is küldött hivatalos tudósítást a' mult számban részletesen előadott egyik ütközetről, mi szerint hosszú fejtegetésben d. Carlos hadministerének a' dolgot úgy adja elő, mintha utóljára is ő győzött volna 's a' királynéiak 300 ember-veszteséggel nyomattak volna vissza előbbi állásaikba, hol őket azóta minden oldalról erős szemmel tartja. — A' carlosiak hadereje most következőleg áll: Navarrában van két osztálynyi, összesen 5400 ember; az első osztályt Iturralde, másodikat Erazo vezérli. Guipuzcoában fekszik 3 zászlóalj vagy is 2700 ember, fő vezérük Guiberalde. Alavában 6 zászlóalj, mindegyik 900 főnyi, fő vezérük Villareal. A' biscayai tábor egyenként 900 emberből álló hét zászlóaljra megyen, felét Latorre 's másik felét Ventades ezredesek vezérlik. Az egész lovasság 600 fő. Ezenkívül 10 zászlóalj vigyáz az utakra, védi a' juntákat és segíti az adószedést. Vegyünk mind ehez még két pattantyutárt 's a' carlosiak összes hadereje tudva lesz. Mennyit rótt ezen erőből le a' két utóbbi ütközet, még nem közöltetik. — Madritban a' procurador-kamara dec. 9ki ülésében kérelem olvastatott föl a' dél-amerikai volt spanyol tartományok elismertetésök iránt. E' tárgy biztosságra utasított. Dec. 11én, mint az országos költségek fölötti tanácskozássra tűzött napon, gr. de las Navas, mi előtt e' tárgy fölvetetnék, a' belföldi adósság-előterjesztést sürgetvén, Toreno azon megjegyzést tevő, hogy e' részben a' költség számban előlegesen kivetett esztendei kamatfizetés is elég utmutatásul szolgál. Ennek mennyisége a' kivetésben 230 millio réal. Ennyi fölvilágítással az oppositio épen nem látszott megelégteltnek; különösen kikelt a' minister ellen Arguelles, ki a' külföldi adósság jóváhagyásával a' belföldit látja eltemetve; 's Galeano, ki örvendvén, hogy a' minister valahára maga is ellenmond azon hirnek, mintha a' belföldi adósság

szabályozása még esztendőig halaszthatnék, más részről ama megjegyzésre, hogy gazdag lehet valaki a' nélkül, hogy adóssága mennyiségét tudja, tanácslá a' ministernek: hogy e' föltételt csak saját privat érdekeinél használja 's alkalmazza, nem pedig az országénál. A' költségek általános fölvétele azonban elfogadtatott, 's legelől is felolvastatván az udvari költség mennyisége, ez iránt a' finacezminister a' királynénak azon nyilatkozását jelenté, hogy 35 millio helyett 30al megelégszik, de ifjabb testvére Marie Louise Ferdinande inf. hg. asszony részére is 3 millio vetessék ki. Ezáltal tehát a' 35 millio csupán kétfővel kevesülne.

A' carlista lapok ismét újabb ütközetről beszélnek 's mint természetes Zumalacarreguynak tulajdonítják a' roppant győzödelmet. A' tudósítást, melly állításuk szerint, ez iránt hivatalosan küldetett így szól: „Eulate dec. 16án. 12ke óta, melly napon Asartánál az ellenség (a' constitutionalisok) 300at vesztett, Zumalacarreguy megmaradt állásában Zuniga mellett, várva Cordovát és Oraát, kik a' szomszéd Mendoza és Azarta helységeket mintegy 8000 emberrel megrakva tarták. 15kén végre megjelent Cordova 6000 emberrel az Arquija hidnál, hol Zumalacarreguy táborozott. Négyszer parancsolt rohanást a' hidra, álgyukkal tüzeltetett, harczott 3 egész óráig, de mindig visszaveretvén, végre is alkonyatkor visszavonulni volt kénytelen 's los Arcosig meg sem állapodott, ámbár eselgyanánt az uton, merre vonult, tábori tüzeket gyújtatott, mintha ott táborozna 's hogy az ellenség tartózkodjék utánna nyomulni. Mig ez a' hidnál így történt, Oraa 2500 emberrel más uton észrevétlenül a' Lanz völgybe akara eljutni 's Zumalacarreguyt hátban meglepni. Utját a' gastiai szorosnak vette, de itt egy alavai zászlóalj menetét szegte 's keményen harcza vele. Zumalacarreguy hallván e' vidékről a' kemény puskázást, segéd csapatokat küldött az alavaiak részére, 's így a' cristinosiak megveretve 's elszélesztve, csak nehezen juthattak különféle tekervényes utakon a' többi táborhoz los Arcosba. A' mi zászlóaljaink, miután illy teljes győzödelmet nyertenek, az ellenséget minden oldalról visszaverék 's mintegy 2000 emberét elejték, csöndesen visszafordultak a' Lanzvölgybe.“ E' tudósításnak imez utolsó része leginkább bizonyítja, mennyi hitelt adhatni az egésznek. — A' Sentinelle de Pyrénées szerint Bilbao vidékén is történt némi verekedés dec. 7én, mellyben a' királynéiak ámbár mint győztesek, 65 embert 's köztük egy ezredest (Olivaret) vesztettek.

TÖRÖKORSZÁG.

Az alkirály Alsó-egyptusba utazott, az ott

megk
ba m
egy i
felszi
gyet
driába
dó. —
tént o
tapas
nagy
jósere
Angli
ügy-i
gyerm
meste
lame
mány
bei, l
jóra s
geri v
török
kivül
olly n
fogják
nek 2
riai za
medre
tatásá
Ugya
napon
tanyá
Az a
zérlet
készít
hol az
világt
kerül
sai bi
olly v
vetke
mit se
tását
bizelg
kéri n
munka
lat ira
hemed
ra M
megk
mélye
küld
lyezi.
Nil sz
di be
Angol
létesít

megkezdett munkákat megvizsgálni. Onnan Cairóba menend. Marmont marsal Cairóban mulatott egy idő óta, onnan Suezén keresztül az idumaeai félszigetbe készül, hol mint mondják a' Sinai hegyet is meg akarja látogatni, 's innen Alexandriába induland, ott Europa felé hajóra szállandó. — Moreának, az aegyptusi hajóhad által történt elfoglaltatásakor Alexandriában alig volt 30 tapasztalatlan hajóácsa, most, mintegy 7 év után nagy hajógyára 's jól gyakorlott, kitanult, hajóserege van, mellynek Franciaországban 's Angliában tanult tisztei vannak, sőt egy tengerügy-iskolát is bír. — Mehemed-Alinak számos gyermeke van, 's fimagzata valamennyi a' hadi mesterségre taníttatik, 's abban gyakoroltatik. Valamennyinek végig kell jutni a' szigorúbb tanulmányokon. Egyik közülök, a' 11 esztendő Saida bei, két hónap előtt „Jean d' Acre” admiralhajóra szállott a' syriai vizek felé, hogy a' tengeri utakban gyakorolgassa magát. König nevű törökül jól beszélő francia nyelvmestere, de azon kívül még persa nyelvtanítója is van. Rajz- és olly mestereket, kik a' hajózási tudományokban fogják őt oktadni, Európából várnak. A' hercegnek 26 választott ifju lesz tanuló társa. A' syriai zavargások eddig már jó véget értek. A' Nil medre v. ágya javíttatását 's folyása szabályoztatását példátlan munkássággal folytatja M. Ali. Ugyanis 12 ezer embernél több dolgozik rajta naponként, ezredekre fölosztva, és sátorok alatt tanyázva. Számok még mindegyre növesztetik. Az alexandriai fegyvergyárban Cerisy bei vezérlete alatt 100 üregítő (excavatoirs) műszer készíttetett, 's mind a' munka helyére küldetett, hol azoknak már hasznukat is vették. Ha ezen világtörténeti folyam (Nilus) szabályoztatása sikerül, a' mint remélhetni, 's ez által áradásai bizonyos rendbe hozatnak, akkor Aegyptus olly virágzásra jutand, mellynek nagyszerű következéseit ki nem számolhatni. Az alkirály semmit sem mulaszt el, mi e' nagy munka folytatását előmozdíthatja. Ugyanezen végből irt igen bizelgő levelet Brunel urhoz, mellyben arra kéri meg: jöne vagy két hónapra Aegyptusba a' munkát itt hely színén megszemlélni 's a' vállalat iránt véleményét v. tanácsát kijelenteni. Mehemed-Ali nyilván kimondotta, hogy e' gondolatra Marmont marsal hozta őt. Azonban arra is megkérte M.-Ali Brunel urat, hogy ha személyesen nem jöhetne, vagy jöni nem akarna, küldene maga helyett valakit, kiben bizodalmát helyezi. Cairotól Suezig a' vasut fölállíttatása a' Nil szabályoztatát (regulation) teljesen fejezendi be 's ezáltal Indiát Európával kötendi egybe. Angol társaság e' közlekedési utat azáltal készülni létesíteni, hogy az Orontest 67 mérföld hosszú

csatorná által Eufrates vizével szándékozik összekapcsolni, melly csatorna Antiochia fölött venné kezdetét.

Alexandriából 17 ről érkezett hír állítja, hogy ott nov. végén a' dögmirigy (pestis) ütött ki, 's rögtön az egész városban elterjedt. Az első halálozások hajókon történtenek. A' város igen felriadt, 's mind a' kormány, mind a' tehetősbekek óvakodó rendszabályokhoz nyultanak. Minthogy e' ragály már tizenkét év óta nem látogatta volt Aegyptust meg, ez uttal igen félnek dühétől, 's annál inkább, mivel a' szegénység mély inségben sinylik, mi e' csapást éleszthetni fogja. — Az aegyptusi hajóseregnek Burla felé kellett elvitorláznai, hogy ottan teleljen. Mehemed-Ali egyik gőzhajója Syriába ment, hogy Ibrahim basát onnan elhozza, 's Alexandriába vigye, atyja Cairoban várandja őt. Ibrahim nem sokáig fog Aegyptusban mulatni, hanem ismét Damascusba térend vissza. Corfuból azon hírt írják, hogy egész Albania fölzendült. Az albanioták megtagadták a' portától az engedelmességet 's a' török hatóságokat mindenünnen elűzték, bizonyos egykor nekik adott ígéretnél fogva vagy függetlenséget követelnek, Görögországhoz hasonló, vagy egyesülést ezen országgal, olly föltétel alatt mindazáltal, hogy némi kiváltásai legyenek. Az egész ország föllázadt, 's már néhány erősséget is elfoglaltak. Beratban ideigleni kormány állott föl, 's már Janinát ostromolják, mellyet hihetőleg be is vesznek. —

GÖRÖGORSZÁG.

Naupliából nov. 16 ről azt írják, hogy azon samioták, kik Görögországba költöztek, ismét vissza is tértek már, mivel a' szultán nemesak megbocsátott nekik, hanem még javaikat is visszatértet, mellyek már el valának kobozva. Dec. közepe táján híre volt, hogy a' kormánysszék által költöztetését Athenébe megkezdették már. A' navarini hadi törvényszék (az utolsó zendülés ügyében) szorgalmasan folytatja munkáját. Utóbbi időkben Plaputas mind két öccse, (egyik 24, másik 18 éves) mint az utóbbi zendülés vezérei halálra ítéltettek. A' törvényszék ujdun szerkezete még nem jelent meg. A' személyesség-kinevezést feszülten várják. Minthogy a' kormány irományai nagy része már általszállíttatott Athenébe, a' munka mindaddig megszünik, míg minden helyén lesz ismét. Armanperg gróf egészsége annyira helyre áll, hogy legalább a' legsürgetőbb dolgokat végbe viheti már. — Madagascar, angol fregát, melly régóta feküdt a' naupliai révben, visszavitorlázott Angliába. —

SCHWEIZ.

A' zürichi kormánytanács mint schweizi főhely, dec. 24 én határozta el azon előkészületeket, mellyek szükségesek, hogy az igazgatóság, a'

köz levéltár, melly itt a' szó való értelmében archívum ambulatorium, öt rendőr kíséretében dec. 31kén küldessék meg Bern tanácsának, melly a' főhely lesz ezentúl. A' berni tanács emlékirata (memoranduma,) mellyel azt nyilvánítja, hogy kész minden, Schweiz becsületével 's függetlenségével összeférő népjogot és szomszédbaráti kívánatot v. követelést teljesíteni, épen azon ülésben készült, mellyben Kasthoffer indítványa előjött, melly oda nyilatkozik, hogy vigyázzanak Schweiz kormányai a' nemzeti függetlenségre. Ez okbul Waadtban következő indítvány jött a' kormánytanács elibe: Nyilatkozzék a' kültanács az ország állapotjáról, különösen pedig némelly külső követségek viseletéről 's jegyzőkeiről, mellyek a' külviszonyokat érdeklik. Nyilvánítsa e' tekintetben a' kültanács, hogy Waadt canton eddigi elveihez híven mindent elkövetend, mit a' schweizi haza függetlensége 's méltósága fentartására szükségesnek tartand, 's inkább kész minden áldozatra, mint a' becsület és jog utjáról eltérésre. Ezen indítvány végzéssé lön dec. 17kén. Ugyan e' napon szögeztették ki Zürichben a' nemzeti zászló; szintazon nap nyilatkozott az akadémiai ifjuság Kasthoffer indítványa iránt.

AMERIKA.

Angol lapok Ujyorkból novemb. 11röl azt jelentik, hogy a' bank sorsa már el van határozva. Tizenöt hónap mulva kiváltsága elenyészik 's ha a' nyilvános vélemény addig meg nem változik, nem ujítatják az meg többé. — Pennsylvania és Ujyork statusok leginkább törtek vala ellenc. A' kincstár-titoknok valamennyi adószedőhöz levelet bocsátott, mellyben megtiltja nekik a' fiókbankok váltóit fizetés gyanánt elfogadni. E' váltókat vagy (trattákat) a' bank azért adta ki, mert mint mondják, az elnöknek 's pénztárnoknak a' philadelphiai középbankban idejük nem volt elég-séges, annyi 5, 10 és 20 dolláros jegyeket aláírniok, mennyi tudnillik szükséges lett volna. E' trattákat eddig mindenütt úgy tekintették, mint a' bankjegyeit. A' bankjegyek értéke a' fiókbankok trattájival (vagy váltójival) nem megyen többre összeleg 85 millio franknál. A' bank készpénze, 's

egyéb hitelezési követelésekből álló vagyona pedig több 100 milliónál. A' kormányirendszabály tehát egyéb kárt a' banknak nem tesz, mint hogy ezentúl az elnök és pénztárnok naponként 3 vagy 4 órát lesznek kénytelenek a' bankjegyek aláírására fordítani, mellyeket joga van kiadni, de a' demokrata párt megtámadásának többé ellen nem állhat, 's teljesen megbukik.

ELEGYHIREK.

Carriol angol gőzhajó üstjei, melly Maltából nem rég érkezett Londonba, Malta és Burla közti útjában sokat szenvedtek, mert a' földközi tenger vize sokkal sósabb mint bármely más tengeré. E' leülepedő só az üstöket igen elszokta rontani. A' Carrion 12 napi útra vihet magával szenet, de mielőtt e' mennyiség elfogy, ki kell tisztítani a' kürtöket, v. kéményeket 's azoknak e' végre előbb ki kell hűlniök. A' tisztítás 50—60 órányi idővesztésbe kerül, mert szabad kézzel kell azt tenni, miglen, más alkalmasb módot találnak föl. Azon só, melly a' Carrion üstjei fenekére és oldalaira tapadt, naponként $\frac{1}{3}$ hüvelknyivel növekedett vastagságban, és szükségessé tette, hogy a' maltai és burlai út bevégeztével mind a' kazánokat, mind a' kürtöket kitisztítsák. Az atlantik és középtenger közt e' tekintetben olly nagy a' különység, hogy Falmouth és Lissabon közt hat hónapi rendes járás alatt nem lepi meg olly vastag tengersó-kéreg a' hajót, mint Carrion egyszeri útjában Maltától Burláig.

Dec. 22kén estve Königsbergben (Prusszia) igen szép éjszakai fény vala látható, hosszú sugarokkal. E' fény Berlinben is volt szemlélhető, noha hosszú ideig sűrű felhők fődék azt. — Hamburg és Magdeburg közhajózás kezd létezni az Elbe folyón, 's tán Drezdáig is el fog jutni. Az első gőzhajó, melly Hamburgból Drezdába indult a' zajló jég miatt az Elbén 4 mértföldnyire Hamburgon innen öt napig veszteglett, 's Hamburgba visszajött, és a' jég fölolvadta után ismét elindult dec. 18kán szerencsésen Magdeburgba ért. Utját Hamburgból Magdeburgig 56 óra alatt tevé meg.

A' gabona pesti piaci ára január 2kán 1834:

pozsonyi mértő váltó gar.	legjobb	középszerű	csekély	pozsonyi mértő váltó gar.	legjobb	középszerű	csekély
Tisztabuza	—	—	—	Zab	90	86 $\frac{2}{3}$	—
Kétszeres	—	—	—	Köles	—	—	—
Rozs	—	116 $\frac{2}{3}$	—	Köleskása	—	—	—
Arpa	103 $\frac{1}{3}$	—	—	Kukoricza	106 $\frac{2}{3}$	—	—

Pénzkelet:

Bécs január 3kán középár pengő pénzben.			
Status 5 pC. kötel.	99 $\frac{3}{4}$	1834 ^{ki} statusköles.	562 $\frac{1}{2}$
„ 4 pC.	91 $\frac{2}{3}$	Kam. 2 $\frac{1}{2}$ pC. kötel.	58 $\frac{2}{3}$
„ 1820 ^{ki} köles.	—	Bankrészvény	—
„ 1821 ^{ki} „	—	Cs. arany pCt. agio	—

Szerkeszti Helmezy. — Nyomatja Beimel.